

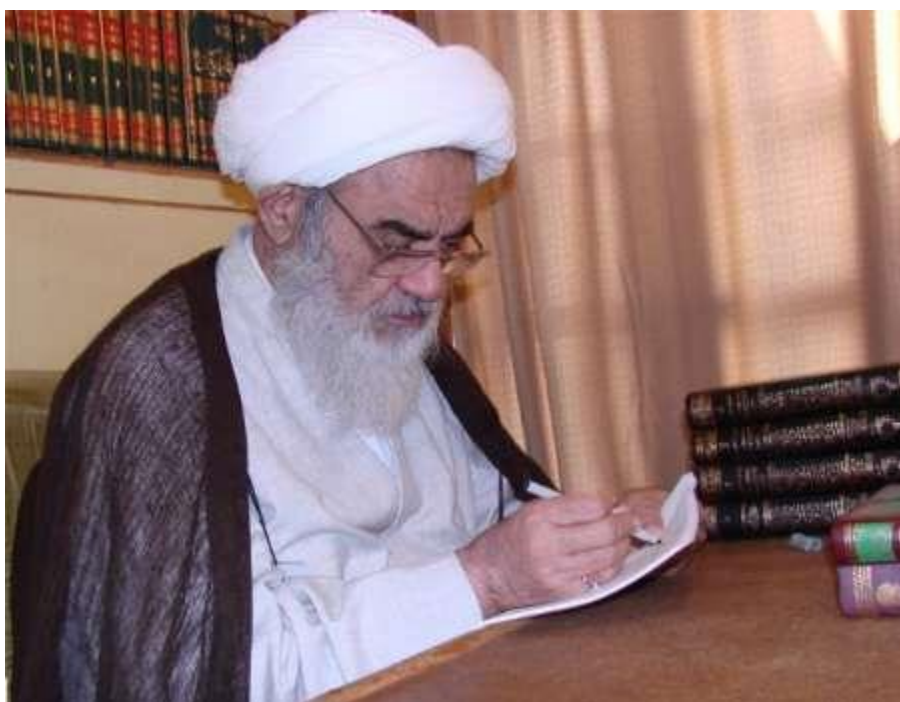
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس اخلاق

موضوع: اخلاق از نظر قرآن و روایات

حضرت آیت الله مظاهری دامت برکاته

جلسه هفدهم - عنوان درس: کیفیت درک شب‌های قدر

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ أَشْرَفِ بَرِيَّتِهِ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَ عَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُرْسَلِينَ سَيِّمًا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ وَ لَعَنَهُ اللَّهُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

در این چند روز باید مقداری درباره شب‌های قدر و مقداری درباره مولى الموحدين مولى اميرالمؤمنين على «سلام الله عليه» صحبت شود.

بحث امروز راجع به شب نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم است. اگر خدا بخواهد تصمیم دارم که شب نوزدهم درباره توبه و شب بیست و یکم درباره توسل به اهل بیت و شب بیست و سوم راجع به دعا و راز و نیاز با خدا صحبت کنم. امروز در این جلسه مقدس راجع به هر سه مطلب به طور فشرده صحبت می‌کنم. یکی از الطاف خفیه خدا، توبه است. انسان توبه کند و خدا قبول کند و به قول استاد بزرگوار ما علامه طباطبائی، در هر توبه عبد، دو توبه از طرف خداست؛ یکی اینکه توفیق می‌دهد که ما توبه کنیم و یکی هم اینکه توبه ما را قبول می‌کند[۱].

و اینها از نظر اهل دل، خیلی لطف دارد. اگر انسان تصور کند، محبت خاصی به خدا پیدا می‌کند. توبه از گناه و گناه هرچه فراوان و هرچه باشد، اگر انسان توبه جدی کند، خدا می‌آمرزد. خدا به فراوانی گناهش نگاه نمی‌کند، به بزرگی گناهش هم نگاه نمی‌کند. گناه هرچه بزرگ و فراوان

باشد، می‌آمرزد، خانم بدبختی آمد خدمت پیغمبر اکرم «صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ» و گفت: یا رسول الله! با شما کار خصوصی دارم. پیغمبر اکرم از میان اصحاب بلند شدند و کنار آمدند. این خانم گفت یا رسول الله! زن شوهردار بودم و زنا دادم و آبستن شدم و بچه که به دنیا آمد در خمره سرکه خفه کردم و سرکه‌های نجس را به مردم فروختم. پیغمبر ناراحت شدند و گریه کردند، اما به او گفتند گناه هرچه بزرگ و فراوان باشد، اگر توبه کنی، خدا می‌آمرزد. بعد هم تنبّهی به او دادند و فرمودند من خیال می‌کنم برای این در این بلا افتادی که نماز نمی‌خواندی. [۲] اگر نماز می‌خواندی به تو کمک می‌کرد و نمی‌گذاشت به این بدبختی برسی. لذا گناه هرچه بزرگ و فراوان باشد، اگر توبه کند، خدا توبه او را قبول می‌کند.

اما حرف در توبه است. سرسری و اینکه فردای آن روز همان کار را بکند، اینها توبه نیست، بلکه مسخرگی است. [۳] توبه یعنی خجالت‌زدگی از گذشته. حال تلاطمی در درون پیدا شده و پشیمان است از اینکه چرا گناه کرده و چرا زیر پرچم شیطان رفت و جدی از آن موقع، زیر پرچم خدا بیاید. به این توبه می‌گویند. آنگاه حتماً خدا او را می‌پذیرد، هرچه باشد و هرکه باشد. معنا ندارد کسی بخواهد زیر پرچم خدا بیاید و خدا او را نپذیرد. خدا او را با خشنودی خاصی قبول می‌کند. در روایت می‌خوانیم اگر شما زن و بچه‌تان یا مالتان را در بیابان گم کرده باشید، مثلاً کسی در مینا زنش را گم کرده باشد، چقدر ناراحت است و وقتی زنش را پیدا کند چقدر خوشحال می‌شود؛ پیغمبر اکرم می‌فرماید توبه، خدا را اینقدر خوشحال می‌کند. [۴]

امشب، شب توبه است. امشب شبی است که انسان زیر پرچم خدا بیاید. آنگاه می‌رسد به آنجا که پیغمبر اکرم در روز قیامت می‌گوید خدایا امت مرا در حساب و کتاب رسوا نکن. خطاب می‌شود طوری حساب و کتاب می‌کنم که تو هم متوجه نشوی. یعنی به راستی اگر زیر پرچم خدا رفتیم، در روز قیامت زیر لوای حمد، خدمت مولی امیرالمؤمنین «سلام الله علیه» از آب کوثر خواهیم خورد.

مطلب دوم راجع به توسل است. ما از نظر قرآن و روایات استفاده می‌کنیم که توبه منهای توسل و دعا منهای توسل و رفتن به بهشت منهای توسل نمی‌شود. حتی حضرت ابراهیم در میان انبیا خیلی بالاست و بعد از پیغمبر ما اشرف همه انبیاست و بهشت رفتن او به واسطه امام حسین و به واسطه امیرالمؤمنین است. واسطه فیض اینها هستند؛ چه در دنیا و چه در آخرت. توجه به این مطلب که از اسرار شیعه است و آیات فراوانی در قرآن داریم و روایات فراوانی داریم، خیلی لازم است؛ که ما در وقت استغفار بگوییم یا رسول الله! ای رحمت للعالمین، در زمان ما که واسطه فیض امام زمان است، بگوییم آقا امام زمان من تو را پیش خدا خجالت زده کرده‌ام.

جوان‌ها! ما اگر گناه کنیم، پیش امام زمان است و آقا امام زمان از خدا خجالت می‌کشد برای اینکه شیعه‌اش گناه کرده است. لذا مثل امشب و فردا شب و شب بیست و سوم، همه این حالت را پیدا کنید یعنی شرمندگی در مقابل امام زمان، و بگوییم آقا امام زمان من بدی کردم و تو را شرمنده پیش خدا کردم و تو را ناراحت کردم و اما واسطه فیض تو هستی و اگر بخواهد توبه من قبول شود، تو باید شفیع شوی. در روز قیامت هم اگر بخواهم به بهشت بروم، باید زیر لوای حمد و زیر پرچم مولی امیرالمؤمنین بروم و تا زیر پرچم مولی امیرالمؤمنین بروم، از بهشت خبری نیست. در دنیا هم تا توسل به اهل بیت نباشد، دعا مستجاب نمی‌شود. قرآن می‌فرماید حتی استغفار تو را هم قبول نمی‌کند. وقتی که پیغمبر اکرم برایتان استغفار کند، خدا می‌پذیرد:

«وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ لَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَ اسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا» [۵]

یعنی اگر کسی گنهکار است، باید پیش پیغمبر اکرم بیاید و الان باید بیاید در محضر مبارک امام زمان و بتواند در جلسه شب نوزدهم، امام زمان را بیاورد یا لاًقل نظر امام زمان را به جلسه جلب کند. قرآن می‌فرماید آن وقت بک یا الله می‌گوید و امام زمان هم لبیک می‌گوید و آمین می‌گوید و خدا دعا را مستجاب می‌کند و گناه را می‌آمرزد. لذا من از همه و مخصوصاً جوان‌ها می‌خواهم توجه به امام زمان را داشته باشند. همه آنها واسطه فیض در عالم هستند اما در زمان ما قطب عالم امکان، امام زمان است. واسطه بین غیب و شهود، امام زمان است و محور عالم امکان، امکان زمان است. لذا شاید صدها دعا در مفاتیح محدث قمی هست و شما نمی‌توانید یک دعا پیدا کنید که در آن دعا توسل نباشد. بحق محمد و آل محمد، در بسیاری از دعاها هست. همیشه عادت شما باشد و یک ملکه برای شما باشد، توسل به اهل بیت، اگر توسل به اهل بیت نباشد، هیچ‌کس به هیچ جا نخواهد رسید. حاج علی بغدادی به امام زمان می‌گوید آقا من شنیدم اگر کسی یک عمر در صفا و مروه و در مقام ابراهیم عبادت کند و عمرش را به عبادت بگذراند و اما ولایت و توسل نباشد، به رو به آتش جهنم می‌افتد. آقا امام زمان گریه کردند و بعد از گریه سه مرتبه فرمودند، آری، آری، آری. [۶] لذا همیشه و حتی در این دو سه شب قدر و در ماه رمضان موقع افطار، استغفار و دعا باشد و هردو با توسل باشد.

مطلب سوم که مفصل آن را در شب بیست و سوم می‌گوییم، اینست که دعا و راز و نیاز با خدا، حلّ همه مشکلات است. نگویید که مستجاب نمی‌شود. ممکن است که بدی‌های ما نگذارد که آنچه ما می‌خواهیم خدا به ما بدهد، اما نمی‌شود که دعا مستجاب نشود. گاهی آنچه ما می‌خواهیم خدا می‌دهد و زمینه فراهم است، اما گاهی مانع در کار است، البته مانع را خودمان ایجاد کرده‌ایم و نمی‌شود آنچه ما می‌خواهیم به ما بدهند، اما عوض آن را می‌دهند. در روایت می‌خوانیم عوض آن خیلی بالاترست از آنچه که می‌خواهیم. مثلاً بناست که بچه‌ات تصادف کند، اما شب نوزدهم دعا کردی و دعا کردی که خدا به تو خانه بدهد، اما خدا آن خانه را نمی‌دهد برای اینکه موانع آن را خودت درست کرده‌ای، اما به جای آن بچه‌ات تصادف نمی‌کند. این قدر بهتر است.

بچه شما پیش شما به دنیا و آخرت ارزش دارد و اگر خدای ناکرده مریض شود حاضر هستی که خانه‌ات را بفروشی. خدا حافظ اوست.

در روایات می‌خوانیم بعضی اوقات بناست که یا خودت یا بچه‌ات انحراف فکری پیدا کنی و تشیع خودت یا بچه‌ات ضربه بخورد. شب بیست و یکم خدا خدا می‌کنی و چون نمی‌شود آنچه می‌خواهی خدا به تو بدهد، اما خدا کمک می‌کند و تو انحراف فکری پیدا نمی‌کنی. یا اینکه بنا بر اینست که عاقبت به‌خیر نشوی و پیش امیرالمؤمنین سرافکنده باشی، دعا می‌کنی و آنچه تو می‌خواهی نمی‌شود اما خدا زمینه‌اش را فراهم می‌کند که دم مرگ خدمت امیرالمؤمنین سرافرازی. در روایات می‌خوانیم در روز قیامت فقرا و مستضعفان و درمانده‌ها که بنا نبود اینها مستغنی شوند و صلاحشان نبوده که دعایشان مستجاب شود، پروردگار عالم اینقدر به اینها چیز می‌دهد که بنا می‌کنند به التماس کردن و می‌گویند ای کاش در دنیا هزار مرتبه بیشتر از این بلاها داشتم و ای کاش یک دعایم مستجاب نشده بود تا الان این اجر و مقام را داشته باشم. [۷]

یک جمله برای جوان‌ها بگویم. در روایات می‌خوانیم کسانی که دعا کردند و بنا نبوده مستجاب شود و صلاح نبوده که مستجاب شود، خدا از اینها عذرخواهی می‌کند. [۸] این خیلی بزرگ است که خدا به کسی بگوید ببخشید، عذرخواهی می‌کنم اگر دعایت را مستجاب نکردم. لذا من تقاضا دارم که شما فقط بگویید خدا، خدا، خدا.

خدا رحمتش کند چه عالی گفته که:

تو بندگی چو گدایان به شرط مزد نکن که خواجه خود روش بنده‌پروری داند

خدا رحمت کند عالم بزرگواری که افتخار اصفهان است، مرحوم نخودکی در یکی از کلماتش می‌گوید این فقرا و مستضعفان و حاجت‌مندان همیشه نق می‌زنند، در دنیا به خدا نق می‌زنند که چرا نمی‌دهی و در آخرت نق می‌زنند که چرا این اندازه دادی و ای کاش اینها را هم نداده بودی!

امشب بگویند آقا امام زمان با شما بدی کردم و در محضر گناه کردم، تو باید شفیع شوی. امشب بگویند خدا، خدا، خدا و چون گدایان شرط مزد نخواهید بلکه فقط بگویند خدا، خدا، خدا.

اگر این بحث امروز من عمل شود، برای سعادت دنیا و آخرت خودمان و برای سعادت بچه‌هایمان و تأمین آتیه برای بچه‌هایمان و برای نظاممان و برای رفع بحران و بالاخره موجب عاقبت‌به‌خیری برای همه است.

و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته

۱-ر.ک: المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۱۲۳؛ ج ۴، ص ۲۳۷؛ ج ۹، ص ۴۰۱ و...

۲. ر.ک: تفسیر الکبیر (فخر رازی)، ج ۳۲، ص ۲۷۸.

۳. مکارم الاخلاق، ص ۳۱۳.

۴. ر.ک: الکافی، ج ۲، ص ۴۳۵؛ مسند احمد، ج ۱۳، ص ۵۱۶؛ صحیح مسلم، ج ۴، ص ۲۱۰۴ و...

۵. النساء، ۶۴: «و ما هیچ پیامبری را نفرستادیم مگر آنکه به توفیق الهی از او اطاعت کنند. و اگر آنان وقتی به خود ستم کرده بودند، پیش تو می‌آمدند و از خدا آمرزش می‌خواستند و پیامبر [نیز] برای آنان طلب آمرزش می‌کرد، قطعاً خدا را توبه‌پذیر مهربان می‌یافتند».

۶. ر.ک: نجم الثاقب، ج ۲، ص ۵۷۷.

۷. ر.ک: الکافی، ج ۲، ص ۲۵۵.

۸. ر.ک: الکافی، ج ۲، ص ۴۹۰.

معاونت فرهنگی تربیتی

مرکز آموزش های غیرحضوری حوزه های علمیه خاوران

<http://vufarhangi.whc.ir>